

گفتوگو با اعظم ملایی نژاد،
نویسنده کتاب «چگونه محتوای الکترونیکی تولید کنیم؟»

تولید محتوای الکترونیکی گام به گام در یک کتاب

«چگونه محتوای الکترونیکی تولید کنیم؟» عنوان کتابی است که به تازگی اعظم ملایی نژاد و غلامرضا حمیدزاده به رشته تحریر درآورده‌اند. این تألیف مقارن شده است با طرح گسترش مدارس هوشمند در ایران؛ مدرسی که به استفاده از دستاوردهای فناوری اطلاعاتی و ارتباط در عرصه آموزشی نیاز دارند. «چگونه محتوای الکترونیکی تولید کنیم؟» آموزش گام به گام مهارتی است که معلمان و طراحان آموزشی با استفاده از آن می‌توانند همگام با عصر اطلاعات قدم بردارند.

اعظم ملایی نژاد از مؤلفان این کتاب، لیسانس و فوق لیسانس خود را به ترتیب از دانشگاه‌های تهران و الزهرا در رشته مدیریت آموزشی گرفته است. هم‌اکنون نیز دانشجوی رشته علوم تربیتی دانشگاه علوم مالزی است. او در سوابق خود ۱۰ سال تدریس در مدرسه و ۱۲ سال فعالیت در مؤسسه پژوهشی برنامه‌ریزی درسی و نوآوری‌های آموزشی را ثبت کرده است. غلامرضا حمیدزاده نیز از دانشگاه تهران فوق لیسانس جامعه‌شناسی دارد. او نیز پژوهش‌های گوناگونی در زمینه رسانه انجام داده است و تألیفات متعددی دارد. با اعظم ملایی نژاد گفت‌وگویی کوتاه انجام داده‌ایم تا نگاهی به اهداف و کاربرد این کتاب داشته باشیم.

دارند اما محتوای الکترونیکی مناسب برای ارائه به دانش‌آموزان کم است. اکثر محتواهایی که تولید می‌شود، مانند همان کتاب است. تنها تفاوت اینجاست که می‌توانند آن را از رایانه ببینند و ورق بزنند. در حالی‌که فناوری ابزاری است در خدمت معلمان و سایر طراحان آموزشی تا بتوانند با استفاده از آن فرایند یاددهی-یادگیری را تسهیل کنند. این خلأ باعث شد ما کتاب حاضر را تألیف و تقدیم کنیم.

یعنی معتقدید محتوای الکترونیکی که طراحان ارائه می‌کنند، از استاندارد لازم برخوردار نیست؟

پاسخ این سؤال منوط به این است که ما تمام این محتواها را ارزیابی کرده باشیم. ما در این کتاب فقط کوشیده‌ایم استانداردهایی از تولید محتوا ارائه کنیم تا تولیدکنندگان محتوا، باتوجه به آن‌ها، بتوانند محتوای الکترونیکی تولید خود را ارزیابی کنند.

در واقع مخاطبان اصلی کتاب شما طراحان آموزشی هستند؟

خیر، مخاطبان اصلی ما معلمان هستند. ضمن این‌که دانش‌آموزان نیز می‌توانند از این کتاب استفاده کنند.

ابتدا بگذارید به محتوای کلی کتاب نگاهی داشته باشیم. این کتاب در چند سرفصل و با چه موضوعاتی تدوین شده است؟

کتاب پنج سرفصل دارد که عبارت‌اند از: مدرسه هوشمند؛ تولید محتوای الکترونیکی؛ گام‌های تولید محتوای الکترونیکی؛ نمونه‌های عملی طراحی آموزشی؛ معیارهای تولید محتوای الکترونیکی.

در هر فصل ابتدا تعریف‌هایی از موضوع آورده‌ایم و سپس قدم به قدم به چگونگی آموزش و اجرایی کردن موضوع پرداخته‌ایم.

در این کتاب تعریف شما از محتوای الکترونیکی چه بوده است؟

محتوای الکترونیکی در واقع به هر واحد اطلاعاتی می‌گویند که به صورت دیجیتالی ارائه شود و به صورت الکترونیکی قابل مدیریت باشد. این محتوا می‌تواند به صورت صفحات وب، تصاویر، ویدیو انیمیشن، مستندات، فایل‌های پی‌دی‌اف و... تولید شود و در بانک‌های اطلاعاتی قرارگیرد.

آیا شما در این زمینه خلأهایی حس کردید که تصمیم به تألیف کتاب گرفتید؟

در حال حاضر مدارس هوشمند به لحاظ سخت‌افزاری تجهیز شده‌اند. دیگر مدارس هم تقریباً سایت‌های رایانه‌ای

دیگری که تسلط بیشتری بر رایانه و فناوری دارند، یک گروه تولید محتوا تشکیل دهند.

چرا بر فعالیت خود معلمان تأکید دارید؟

همان‌طور که در مقدمه کتاب هم اشاره کرده‌ایم، مطالعات نشان می‌دهد که با وجود تمام عوامل اثرگذار بر فرایند یاددهی و یادگیری، نقش معلم در آموزش بسیار مهم است. کیفیت تدریس معلم، مهم‌ترین عامل اثربخش در یادگیری دانش‌آموزان است. هر چند یافته‌های پژوهشی بر کیفیت آموزش بسیار تأثیر گذارند. شرط معلم خوب بودن، پذیرش شرایط و توانایی‌های متفاوت دانش‌آموزان و کمک به آن‌ها در ارتقای عملکردشان است. یکی از قابلیت‌هایی که می‌تواند به معلم کمک کند، کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات است. معلم می‌تواند با شناختی که از دانش‌آموزانش و نیازهای آن‌ها دارد، به طراحی و استفاده از این فناوری بپردازد.

آماری از کاربرد این فناوری توسط معلمان در دیگر

کشورها دارید؟

بله. مطالعات نشان می‌دهد که معلمان می‌کوشند با ابزار فناوری کار کنند. در گذشته، گچ و تخته، پروژکتور، اسلاید و فیلم‌های ویدیویی، ابزارهایی بودند که معلمان از آن‌ها برای تسهیل یادگیری دانش‌آموزان استفاده می‌کردند. البته اکنون نیز از برخی از آن‌ها استفاده می‌کنند، اما امروزه فناوری ابزاری قدرتمند در اختیار معلمان است و با استفاده از آن، یادگیری ساده‌تر و جذاب‌تر شده است. معلمان ایرانی نیز باید خود را به این ابزار مجهز سازند و گرنه از دانش‌آموزان خود عقب خواهند ماند.

از نظر شما ویژگی بارز کتابی که تألیف کرده‌اید چیست؟

ویژگی عمده این کتاب، ارائه نمونه‌های عملی برای تهیه محتوای الکترونیکی به زبانی ساده است. در فصل آخر هم جدولی برای ارزشیابی تعبیه شده است تا طراحان آموزشی، پس از مطالعه، معیارهای تولید محتوای الکترونیکی، محتوایی را که تولید کرده‌اند، براساس جدول ارزیابی کنند. ما کوشیده‌ایم کتابی کاربردی تألیف کنیم و گام به گام به آموزش تولید محتوای الکترونیکی بپردازیم تا معلمان بتوانند به راحتی مفاهیم آن را بشناسند.

در نهایت، آیا می‌توان گفت این کتاب قدمی هم

برای تکمیل بسته‌های آموزشی برداشته است؟

بله. هم‌اکنون سیاست‌های سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی، استفاده از ابزارهای متنوع مثل لوح فشرده، فیلم و مجله در کنار کتاب‌های درسی است. در این میان، تولید محتوای الکترونیکی (که می‌تواند چند رسانه‌ای هم باشد) توسط معلمان و سایر طراحان آموزشی، تأثیر مفیدی بر آموزش خواهد گذاشت.

دانش‌آموزان؟

بله. دانش‌آموزان هم می‌توانند محتوای الکترونیکی تولید کنند. هم‌اکنون بسیاری از دانش‌آموزان با ابزارهای فناوری آشنا هستند. آن‌ها می‌توانند با کمک و همراهی معلمان خود، محتوای مورد نیاز کلاس درس را تولید کنند. فراموش نکنید تولید محتوای الکترونیکی کاری گروهی است و اگر فردی به تنهایی بخواهد این اقدام را انجام دهد، حتماً باید چندین مهارت توأمان داشته باشد.

با این حال، شما در کتاب از نرم‌افزارهای خاصی

نام برده‌اید. با این نگاه، لازم است معلمان پیش از تولید محتوا دوره‌های آموزشی این نرم‌افزارها را سپری کنند؟

نه لزوماً. اما معلمان علاقه‌مند می‌توانند با برخی از این ابزارها آشنا شوند. به هر حال، معلمان به‌عنوان طراحان آموزشی باید بتوانند اطلاعات خود را روزآمد کنند و با ابزارها و نرم‌افزارهای جدید آشنا باشند و قابلیت‌های آن‌ها را بشناسند. مفهوم یادگیری مادام‌العمر همین است. اگر معلمان با این رقابت‌ها آشنا باشند، می‌توانند به کمک معلمی که مسئول سایت کامپیوتر مدرسه است یا معلمان

این تألیف مقارن شده

است با طرح گسترش

مدارس هوشمند در

ایران؛ مدرسی که به

استفاده از دستاوردهای

فناوری اطلاعاتی

و ارتباط در عرصه

آموزشی نیاز دارند